

FƏNN SİLLABUSU

İxtisas: 050310 Muzeyşünaslıq, arxiv işi və abidələrin qorunması

Fakültet: Tarix coğrafiya və incəsənət

Kafedra: Tarix və onun tədrisi metodikası

I. Fənn haqqında məlumat (işçi proqram LDU-nun Tarix və onun tədrisi metodikası kafedrasının

14.09.2022-ci il qərarı ilə təsdiq edilmişdir (protokol №1)

Fənnin adı: S7 Qafqaz regionunun memarlıq nümunələri

Kodu: IPFS-B10

Tədris illi: III (2024-2025) V semestr

Tədris yükü cəmi: Cəmi 180 saat, Auditoriya saati 60 saat. (30 saat müəhazirə, 30 saat seminar)

Təhsiləlmə forması: Öyanı

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 6 kredit

II. Mütəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi: dos Emin Məlikov Nazir oğlu

Məsləhət günləri və saati: II gün: saat 15-17

E-mail ünvanı: eminemelikov79@gmail.com

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş. Ə. Məmmədov küçəsi, 22, 2 saylı tədris korpusu

III. Təvsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

Əsas ədəbiyyat:

1. Hacıyeva F.M., Ağazadə R.R., Mikayılova M.N. Şəhərsalma nəzəriyyəsi. – Dərslik, Bakı, Memar N-P, 2008, - 240 s.

2. Q.M. Əlizadə. Azərbaycan Xalq Memarlığı XIX-XX əsrlərdə. Bakı, 1958, 58

3. Ə.R. Salamzadə, K.M. Məmmədov. Şəkinin memarlıq abidələri. Bakı: Elm, 1987.

4. Hüseynov F.M., Əliyev N.Ə., və b. Azərbaycan kiçik və orta şəhərlərinin planlaşdırma və yeniləşdirmə

prinsipləri. Bakı, Elm, 2003, -188 s.

5. Əliyev N.Ə. Heydər Əliyev və Bakının memarlığı. Bakı, Ulduz, 2005, -224 s.

6. Hüseynov F.M., Ağazadə R.R., Mikayılova M.N. Şəhərsalma nəzəriyyəsi. – Dərslik, Bakı, Memar N-P,

2008, - 240 s.

Əlavə ədəbiyyat

7. Д. А. АХУНДОВ. Архитектура древнего и раннесредневекового Азербайджана. «Азербайджанское

государственное издательство», Баку, 1986.

8. Бакинская крепость-Ичеришехер. Редколлегия. Санкт-Петербург, 2018

9. А.А. Али-заде. Социально-экономическая история Азербайджана. XIII-XIV вв. Б., 1956.

10. Bakıxanov A. Gülüstanı İrəm, B., 1951.

11. Бунятов З.М. Ширван в XII – первой половине XIII вв. Изв. АН Аз.ССР. Серия истории, философии

и права. 1976, №2.

12. Vəqif Pirişev. Azərbaycan XIII-XIV əsrlərdə. B., 2003.

13. Кулиева В. А. Роль и позиция мусульманского духовенства в социальнополитической и

культурной жизни Азербайджана в XIX начале XX вв. в ракурсе армяно-азербайджанских

политических отношений. Баку, 2003.

14. Кулиева В. А. Роль и позиция мусульманского духовенства в социальнокультурной жизни

Нахичевани, Эриванской губернии и Зангезура в XIX начале XX вв. Баку, «Элм», 1999.

15. М. С. Неймат, В.А.Кулиева. Объект армянского террора – памятники материальной культуры

азербайджанского народа. Баку, 2007.

16. Минорский В.Ф. История Ширвана и Дербенда. X-XI вв. М., 1963.

17. Nemətova Məşədixanım. Epiqrafik abidələr və onların Azərbaycanın sosial-iqtisadi tarixinin

şəkilində əhəmiyyəti (XIV-XIX əsrlər). Dokt. diss. B., 1968, AMEA TİEA, inv. №6639 (2).

V. Prerekvizitlər: Qafqaz tarixi və mədəni nümunələri fənninin tədrisindən öncə "Memarlıq tarixi" fənninin

öyrənmək vacibdir.

Arxivizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxtda başqa fənnlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

Fənnin təsviri və məqsədi: Qafqaz regionunun memarlıq nümunələri fənninin tədrisi tələbələrə milli-ənənəvi şüurun formalaşmasında, milli dövlətçilik ideologiyasının yaranmasında əhəmiyyətli roludur. Fənnin tədrisinin məqsəd və vəzifələri tədris prosesində tələbələrin milli mədəniyyət şüurunun oyanmasında, milli dövlətçiliyə xidmət, vətənpərvərlik ruhunun yüksəlməsində mühüm rol oynayır. Eyni zamanda fənnin tədrisi tələbələrə milli adət-ənənələrə hörmət, onların Azərbaycançılıq ruhunda tərbiyə olmasına xidmət edir.

VII Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII Qiymətləndirmə: Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar dərslərində fəaliyyətinə görə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzərə alınır.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal-tələbə keçirilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəfidir.
- 9 bal-tələbə keçirilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilər.
- 8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal-tələbə keçirilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilər
- 6 bal-tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal-tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal-tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;
- 1-2 bal-tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal-suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında):

№	Bal	Qiymət	
		Sözlə	Hərflə
1.	91-100	əla	A
2.	81-90	çox yaxşı	B
3.	71-80	yaxşı	C
4.	61-70	kafi	D
5.	51-60	qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	qeyri-kafi	F

IX Davranış qaydalarının pozulması:

Tələbə Universitetin daxili nizam – intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir göröləcək.

X. Təqvim mövzu planı: 30 saat mühazirə, 30 saat seminar

№	Keçirilən seminar və mühazirə mövzuları	Müh	Sem
1.	Qafqaz memarlığının yaranma tarixi və səciyyəvi cəhətləri PLAN: 1. Dünya memarlığının yaranma və inkişafı tarixindən 2. Qafqaz memarlıq mədəniyyətinin mərkəzi kimi 3. Qədim dövrdə Qafqazda memarlıq və qayaüstü rəsmlər Mənbə: [1, 3, 6]	2	2
2.	Qafqazın qədim memarlıq və arxeoloji abidələri PLAN: 1. Arxeoloji araşdırmalarda Azərbaycanın memarlıq elementləri 2. Dinlər və memarlıq 3. Azərbaycanın arxeoloji abidələri 4. Qafqazda qədim dinlər və abidələrdə əksi 5. Azərbaycanın memarlıq abidələrinin fərqliliyi qədim dövrdə	2	2

3.	Mənbə: [1, 4, 6, 9] Azərbaycanda qədim yaşayış evləri və dini tikililər PLAN: 1. Yaşayış evləri qayaüstü rəsmlərdə və bəzi arxeoloji abidələrdə əksi 2. Azərbaycanda dini dünyagörüşü və tikili formaları 3. Manna dövlətində memarlıq 4. Midiya dövlətində memarlıq 5. Qədim dövrdə Qafqazın tikili mədəniyyəti 6. Qafqazda eneolit dövrünün dairəvi ev quruluşları Mənbə: [3, 9, 11, 17]	2	2
4.	Qafqaz Albaniyası dövrünün memarlığı PLAN: 1. Qafqaz Albaniyasının şəhər memarlığı 2. Albaniyanın antik şəhərlər və yaşayış yerlərinin memarlığı. 3. Antik şəhərlər və yaşayış yerlərinin memarlığı 4. Müdafiə qalalarının inşaat üsulları və vasitələri (Qafqaz Albaniyası üzrə) 5. Alban dövründə memarlıqda inşaat materialı Mənbə: [2, 5, 8, 9, 15]	2	2
5.	Qafqazın erkən orta əsrlər (V-XI əsrlər) müdafiə qalaları PLAN: 1. Müdafiə qalalarının inşaat üsulları və vasitələri 2. Müdafiə qalalarının əsas vəzifələri 3. Azərbaycanın şimal-qərbində xristianlıq abidələri (Şeki, Qax, Balakən və Zaqatala) 4. Qafqaz Albaniyasının erkən orta əsr monumental memarlığının günbəzli tikililəri 5. Qafqazda dairəvi xristian məbədləri (XI-XV əsrlər) 6. Qarabağın dini memarlıq abidələri (V-XVII əsrlər) Mənbə: [7, 9, 10, 16]	2	2
6.	Qafqazın erkən orta əsrlərdə (V-XI əsrlər) mülki və dini memarlıq nümunələri PLAN: 1. Mülki tikili quruluşları 2. Dini memarlıq abidələri Mənbə: [1, 4, 8, 9, 12]	2	2
7.	Orta əsrlər dövrü Qafqazın inşaat üslubu və xüsusiyyətləri (XII-XV əsrlər) PLAN: 1. Təbii resurslar və Qafqazda inşaat materialı problemi 2. Azərbaycanda inşaat materialı məktəbləri 3. Azərbaycan memarlıq abidələrinin fərqli cəhətləri Mənbə: [8, 45; 12, 1-90]	2	2
8.	Alban dövrü memarlıq nümunələrinin müasir vəziyyəti PLAN: 1. Tarixi hadisələr və memarlıq nümunələrinin ümumi vəziyyəti 2. Maddi-mədəni irsimizə qarşı erməni vəhşiliyi. Mənbə: [14, 15, 16, 17]	2	2
9.	Qarabağın tarix-memarlıq nümunələri PLAN: 1. Qarabağın dini memarlıq abidələri (Şərqi Zəngəzur ərazisi üzrə) 2. Şuşa və Əskəran qalaları Mənbə: [1, 4, 5, 7]	2	2
10.	Azərbaycan bölgələrində tarixi-memarlıq nümunələri PLAN: 1. Daşkəsən, Şəkinin mühüm tarixi-memarlıq abidələri 2. Azərbaycanın cənub-şərq bölgəsinin memarlıq abidələri 3. Şirvanın memarlıq abidələri Mənbə: [3, 5, 8, 9]	2	2

11.	Qafqazın memarlığına xristian və islam dinlərinin təsiri, fərq və oxşarlıqları PLAN: 1. Təbii coğrafi şəraiti və tarixi dini memarlıq abidələri 2. Qafqazın islam dövrü abidələrinin özəllikləri Mənbə: [1,6,7,10]	2	2
12.	Qafqazın dünya şöhrətli abidələri PLAN: 1. Azərbaycanın dünya şöhrətli abidələri 2. Gürcüstanın dünya şöhrətli abidələri 3. XV-XVII əsrlərdə memarlığın əsas xüsusiyyətləri Mənbə: [11,12,14,16]	2	2
13.	Azərbaycan memarlıq nümunələrinin bədii xüsusiyyətləri və XIX-XX əsrdə memarlığın inkişafı PLAN: 1. Qafqaz və Azərbaycan memarlığında bəzək üslubları. 2. Tarixi abidələrdə istifadə olunan şəbəkə növləri 3. Dini tikililərin bədii xüsusiyyətləri 4. Xanlıqlar dövrü memarlığı 5. XIX-XX əsr Azərbaycan memarlığı 6. Azərbaycan Respublikasında müasir memarlıq abidələri Mənbə: [1,4,5,6]	4	4
14.	Gürcüstan memarlığı nümunələri PLAN: 1. Gürcüstanın erkən orta əsrlərin dini memarlıq nümunələri 2. Gürcüstanın orta əsr qalaları Mənbə: [2,4,6,7]	2	2

XI. Fənn üzrə tələblər:

Qafqaz tarixi və mədəni nümunələri fənninin predmeti və vəzifələrini təyin edilməsi üçün mühüm olan dəqiq memarlıq abidələrinin tikilmə tarixi, adları, quruluşu, hazırkı vəziyyəti kimi mühüm məsələləri aydınlaşdırır. Bu fənnin öyrənilməsi nəticəsində Qafqazda ən qədim dövrlərdən insanlar tərəfindən inşa edilən sadə tikililərdən başlamış, XXI əsrin əvvəllərində inşaa edilən çox dəyərli memarlıq abidələrinin inşaat, material məsləsinə və memarlıq üslubunu, o cümlədən tarixi-memarlıq-mədəni sərvətlərin mahiyyətini bilməli və onların elektron formada təqdimatını öyrənməlidir.

XII. Fənn üzrə təlim nəticələri

- Qafqaz regionunun memarlıq nümunələrini müəyyən edən meyarlar haqqında tələbələr bilikləri mənimsəməlidir.
- Qafqaz regionunun memarlıq nümunələrini tipoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı nəzəri-metodoloji biliklərə yiyələnməlidir.
- Qafqaz regionunun daşınar və daşınmaz mədəni irs obyektlərinin təsnifatını mənimsəməlidir.
- Regionunun dövlət və hökumət, qeyri hökumət qurumlarının fəaliyyət istiqamətləri haqqında ətraflı biliklərə yiyələnməlidir.
- Qafqaz regionunda beynəlxalq təşkilatların, xüsusilə YUNESKO və onun müvafiq şura və komitələrinin fəaliyyəti ilə bağlı ətraflı biliklər əldə etməlidir.
- Qafqaz regionunda Ermənistanın abidələrə qarşı dağıdıcı siyasəti öyrənilməlidir.

XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV. Kollektiv sualları:

Kollektiv sualları:

1. Dünya memarlığının yaranma və inkişafı tarixindən
2. Qafqaz memarlıq mədəniyyətinin mərkəzi kimi
3. Qədim dövrdə Qafqazda memarlıq və qayaüstü rəsmlər
4. Arxeoloji araşdırmalarda Azərbaycanın memarlıq elementləri
5. Dinlər və memarlıq
6. Azərbaycanın arxeoloji abidələri
7. Qafqazda qədim dinlər və abidələrdə əksi
8. Azərbaycanın memarlıq abidələrinin fərqliliyi qədim dövrdə
9. Yaşayış evləri qayaüstü rəsmlərdə və bəzi arxeoloji abidələrdə əksi

10. Azərbaycanda dini dünyagörüşü və tikili formaları
11. Manna dövlətində memarlıq
12. Midiya dövlətində memarlıq
13. Qədim dövrdə Qafqazın tikili matrealları
14. Qafqazda eneolit dövrünün dairevi ev quruluşları
15. Qafqaz Albaniyasının şəhər memarlığı

Kollektiv sualları:

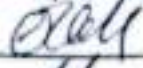
1. Albaniyanın antik şəhərlər və yaşayış yerlərinin memarlığı
2. Antik şəhərlər və yaşayış yerlərinin memarlığı
3. Müdafiə qalalarının inşaat üsulları və vasitələri (Qafqaz Albaniyası üzrə)
4. Alban dövründə memarlıqda inşaat materialı
5. Müdafiə qalalarının inşaat üsulları və vasitələri
6. Müdafiə qalaların əsas vəzifələri
7. Azərbaycanın şimal-qərbində xristianlıq abidələri(Şəki, Qax, Balakən və Zaqatala)
8. Qafqaz Albaniyasının erkən orta əsr monumental memarlığının günbəzli tikililəri
9. Qafqazda dairevi xristian məbədləri(XI-XV əsrlər)
10. Qarabağın dini memarlıq abidələri(V-XVII əsrlər)
11. Qafqazın erkən orta əsrlərdə mülki tikili quruluşları
12. Qafqazın erkən orta əsrlərdə dini memarlıq abidələri
13. Təbii resurslar və Qafqazda inşaat materialı problemi
14. Azərbaycanda inşaat materialı məktəbləri
15. Azərbaycan memarlıq abidələrinin fərqli cəhətləri

XIV Fənn üzrə imtahan sualları:

1. Dünya memarlığının yaranma və inkişafı tarixindən
2. Qafqaz memarlıq mədəniyyətinin mərkəzi kimi
3. Qədim dövrdə Qafqazda memarlıq və qayaüstü rəsmlər
4. Arxeoloji araşdırmalarda Azərbaycanın memarlıq elementləri
5. Dinlər və memarlıq
6. Azərbaycanın arxeoloji abidələri
7. Qafqazda qədim dinlər və abidələrdə əksi
8. Azərbaycanın memarlıq abidələrinin fərqliliyi qədim dövrdə
9. Yaşayış evləri qayaüstü rəsmlərdə və bəzi arxeoloji abidələrdə əksi
10. Azərbaycanda dini dünyagörüşü və tikili formaları
11. Manna dövlətində memarlıq
12. Midiya dövlətində memarlıq
13. Qədim dövrdə Qafqazın tikili matrealları
14. Qafqazda eneolit dövrünün dairevi ev quruluşları
15. Qafqaz Albaniyasının şəhər memarlığı
16. Albaniyanın antik şəhərlər və yaşayış yerlərinin memarlığı.
17. Antik şəhərlər və yaşayış yerlərinin memarlığı
18. Müdafiə qalalarının inşaat üsulları və vasitələri (Qafqaz Albaniyası üzrə)
19. Alban dövründə memarlıqda inşaat materialı
20. Müdafiə qalalarının inşaat üsulları və vasitələri
21. Müdafiə qalaların əsas vəzifələri
22. Azərbaycanın şimal-qərbində xristianlıq abidələri(Şəki, Qax, Balakən və Zaqatala)
23. Qafqaz Albaniyasının erkən orta əsr monumental memarlığının günbəzli tikililəri
24. Qafqazda dairevi xristian məbədləri(XI-XV əsrlər)
25. Qarabağın dini memarlıq abidələri(V-XVII əsrlər)
26. Qafqazın erkən orta əsrlərdə mülki tikili quruluşları
27. Qafqazın erkən orta əsrlərdə dini memarlıq abidələri
28. Təbii resurslar və Qafqazda inşaat materialı problemi
29. Azərbaycanda inşaat materialı məktəbləri
30. Azərbaycan memarlıq abidələrinin fərqli cəhətləri
31. Tarixi hadisələr və memarlıq nümunələrinin ümumi vəziyyəti
32. Maddi-mədəni irsimizə qarşı erməni vəhşiliyi.

33. Qarabağın dini memarlıq abidələri(Şərqi Zəngəzur ərazisi üzrə)
34. Şuşa və Əskəran qalaları
35. Daşkəsən, Şəkinin mühüm tarixi-memarlıq abidələri
36. Azərbaycanın dünya şöhrətli abidələri
37. Gürcüstanın dünya şöhrətli abidələri
38. Qafqaz və Azərbaycan memarlığında bəzək üslubları.
39. Tarixi abidələrdə istifadə olunan şəbəkə növləri
40. Gürcüstanın orta əsr qalaları

Qafqaz regionunun memarlıq nümunələri fəninin sillabusu 050310 "Muzey, arxiv işi, abidələrin qorunması" ixtisası üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib olunmuşdur. Sillabus "Tarix və onun tədrisi metodikası" kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq edilmişdir (12 sentyabr 2025-ci il, protokol № 1).

Kafedra müdiri : dos. K.F.Mahmudov

Fənn müəllimi : dos.E.N.Melikov